COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

GEORGE NESTOR

CASTELUL SINGURĂTĂȚII

**

394

394

GEORGE NESTOR

Castelul singuratic

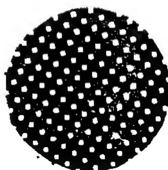
Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta desen: NICU RUSSU
Desene interioare: AUREL BUICULESCU
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

Medicul psihiatru John Tores este chemat de ministrul sănătății publice și rugat să primească direcția unui sanatoriu care funcționează într-un castel plasat undeva pe țărmul oceanului. Sanatoriul este proprietatea fabricantului de armament Max Urbo, iar pacienții, puțini la număr, suferă de o psihoză care nu necesită un tratament special. Dr. Tores este sfătuit să nu se ocupe de ei; deși i se pare curios acest sfat al ministrului, nu îndrăznește să ceară lămuriri și primește propunerea.

Ajuns la sanatoriu, află cu uimire că acolo nu se află decît trei bolnavi, între care recunoaște pe marele savant în domeniul chimiei și fizicii Tanus Vaibunius. Savantul are o comportare firească, amabilă, și dr. Tores își dă seama că acesta nu suferă de nici un fel de psihoză, ca, de altfel, nici ceilalți doi. Începe să înțeleagă că a fost trimis director într-un sanatoriu-fantomă.

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XVII
15 aprilie 1971

castelul singuratic

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

6.

O VREME, aproape că n-am părăsit aripa castelului în care locuiam. Eram plictisit şi intrigat pe mine însumi. Îmi lăsasem spitalul şi pacienţii, îmi schimbasem modul de viaţă fără nici un rost. Stăteam mai mult în cameră sau în cabinet şi citeam. Adusesem mai multe tratate medicale, descopedisem şi în biblioteca lui Logan cîteva cărţi de literatură pe care nu le citisem şi le apreciam ca interesante. Chibzuisem, totuşi, să organizez, mai exact să pretind cîteva lucruri, încît prezenţa mea să fie simţită în castel. Astfel, îi cerusem administratorului să-mi arate în fiecare dimineaţă meniul întocmit pentru cei trei pacienţi, pe care îl aprobam fără să fac nici o obiecţie. Îmi dădeam seama că acest meniu era solicitat de ei, probabil de Tanus Valbunius, personal. De fiecare dată mă interesam de comportarea lor în ziua precedentă, mulţumindu-mă cu informările lui Logan, confecţionate din cele ce observase în orele în care oamenii ieşeau în parc. Ştiam că nu-mi relatează exact cele ce vedea, avînd tendinţa tot timpul să prezinte lucrurile prin prisma înţelegerii şi îndatoririlor sale, eu însă mă arătam satisfăcut.

O altă măsură pe care o luasem era că în fiecare zi trebuia să mi se aducă ziarele şi cîteva reviste de specialitate. Aceste publicaţii soseau de obicei pe la ora nouă, odată cu maşina care transporta alimentele din oraş.

Sora medicală era în permanenţă la dispoziţia mea. Mă gîndisem la început să fac un consult întregului personal de serviciu, apoi renunţasem. Recomandasem fetei să supravegheze starea de curăţenie a încăperilor accesibile, bucătăria, apoi ţinuta oamenilor, în special a cameristelor şi a celor ce serveau pe domnul Valbunius. Acelaşi lucru i-l pretindeam şi administratorului. Pentru că sora medicală n-avea nici o ocupaţie care să-i organizeze cît de cît timpul, i-am fixat patru ore pe zi în care să parcurgă ziarele şi revistele de specialitate şi să-mi noteze titlurile sau pasajele care m-ar

fi putut interesa. Ea își luase în serios munca și, cu o conștiinciozitate demnă de admirat, citea majoritatea articolelor și a studiilor.

Atît sora medicală cît și Logan erau convinși, după cîte puteam înțelege, că m-am apucat de o lucrare, că scriu toată ziua și sînt extrem de ocupat. În realitate, nu făceam nimic important. Adesea mă surprindeam iscodind de după perdea în fața castelului. Știam exact cînd vine și cînd pleacă mașina cu alimente și mă distram urmărind oamenii care descărcau marfa. Îl vedeam trecînd pe Tanus Valbunius cu pasul lui rar, apăsat și de cîteva ori l-am observat privind spre ferestrele camerei unde mă aflam. Pe ceilalți doi i-am văzut o singură dată, la oarecare distanță, între copacii parcului.

Luasem obiceiul să dejunez în cameră pe la ora șapte și jumătate, cînd îmi aducea tava încărcată o fată bondoacă, grăsulie. Avea ochii negri, cu genele lungi și dese, și de fiecare dată cînd intra mă privea iscoditoare, cu un zîmbet ghiduș și mai mult reținut. Era dispusă să se oprească la taifas sau măcar să-mi primească un compliment, fie și referitor la dejun sau la felul cum ducea tava și o așeza pe masă. Adoptasem o atitudine sobră, nu-mi îngăduiam nici un fel de familiarism cu nimeni. Uitasem cu desăvîrșire că eram totuși un bărbat destul de tînăr, cu o înfățișare atrăgătoare și, cu toate eforturile pe care le făceam, cred că nu izbuteam să par atît de ursuz pe cît aș fi vrut.

Observasem dorința de a comunica mai detașat și la sora medicală. În general, femeile sînt dispuse să pună mai multă căldură în ceea ce fac, dar solicită de la oamenii apropiați înțelegere și atenție, ca pe niște dovezi de recunoaștere a muncii lor. Sînt sigur că studiile pe care le citea, aride de obicei, o plictiseau și că făcea un efort, oricît de convinsă ar fi fost că lectura ei justifica încasarea unui salariu. Nu-i apreciam în nici un fel efortul. Acel „mulțumesc, domnișoară", adresat cu un ton rece, fără a o privi măcar, însemna de fapt „poți pleca, domnișoară". Răspîndeam în jur, fără să-mi dau seama, sentimentul generat de lipsa de activitate, caracterizînd omul care nu face nimic concret, vizibil, al zădărniciei timpului, în care, de fapt, eu însumi mă aflam. Rareori o opream să-i cer vreo relație și în clipele acelea observam la dînsa bucuria omului de a fi util.

Aveam momente în care mă socoteam nedreptățit, singurul mizantrop între toți oamenii din castel, deși nimeni nu-mi impusese singurătatea la care mă condamnasem. Felul meu nu era să mă lipsesc de viața înconjurătoare, de o permanentă comunicare cu ceilalți. Mă izolasem din calcul, însă îmi dădeam seama că nu voi rezista prea mult. Am încercat

să pun capăt acestei situaţii, îndemnat de omul pe care îl socoteam cel mai puţin interesat să facă aşa ceva.

Într-o dimineaţă, la ora în care mi se aducea dejunul, fata bondoacă a intrat în cameră urmată de administrator. El avea obiceiul să vină după un apreciabil interval de timp, de aceea m-am mirat văzîndu-l.

— S-a întîmplat ceva, domnule Logan? l-am întrebat direct, cu un ton rece, distant, care începea să mă caracterizeze.

— Nimic, a răspuns el. Mi-am îngăduit să vă deranjez mai de dimineaţă, în speranţa că nu voi fi inoportun.

— Nu, dimpotrivă.

— E atît de frumos afară la ora aceasta. Soarele nu s-a înălţat prea mult, umbrele copacilor sînt mai lungi decît în timpul zilei. Şi luciul lacului e altfel.

Nu-mi închipuisem în nici un caz că Logan poate fi înclinat spre poezie, că e sensibil faţă de frumuseţile naturii. Vorbele lui mi-au provocat un zîmbet de sarcasm, ca să-mi dau seama apoi că sînt un mărginit, cu toată specialitatea mea în profesie, sau, oricum, un timorat al propriilor mele închipuiri.

— Poate că ai dreptate, Logan! i-am răspuns, vorbindu-i pentru prima dată pe un ton mai puţin reverenţios. El a sesizat schimbarea şi s-a bucurat sincer.

— M-am gîndit că lucraţi prea mult, domnule doctor. De dimineaţă pînă seara staţi închis între ziduri.

— Ai dreptate.

— Vă supără dacă, după dejun, vă invit în parc?

— Nu mă supără de loc, domnule Logan, îmi face plăcere.

— Îmi voi îngădui să vă aştept jos, în faţa intrării, domnule doctor.

— Mulţumesc, Logan.

Ora de plimbare, făcută împreună cu administratorul, m-a înviorat. Am mers mai departe, spre marginea parcului, însoţiţi şi de astă dată de grădinar, pentru că mă temeam de cîini. Dincolo de lac, la o distanţă destul de mare, am zărit patru dintre ei hîrjonindu-se sau poate luptîndu-se. Erau o rasă uriaşă, aş fi vrut să-i văd mai de aproape, dar am preferat să facem cale întoarsă. Nu răspunsesem încă invitaţiei de a asista la hrănirea lor, potrivit metodei lui Logan, astfel încît rămăsesem mai departe vulnerabil.

În timpul plimbării, printre alte chestiuni mărunte discutate cu administratorul, omul mi s-a plîns de bucătăreasă. După caracterizarea făcută de el, era o femeie foarte rea, aproape imposibilă. Toţi care aveau de-a face cu dînsa i se plîngeau în mod sistematic. Nu numai că teroriza pur şi simplu femeile de ajutor de la bucătărie, dar ajunsese o sursă

de injurii directe pentru tot personalul de serviciu. Provoca fel de fel de intrigi — se aflau acolo oameni căsătoriți, soț și soție — și le întreținea cu un talent și o satisfacție diabolică. Intervențiile lui se dovedeau fără efect de cele mai multe ori sau, dacă aplana un conflict, bucătăreasa era în stare să provoace altul în aceeași zi.

— N-o poți înlocui? am întrebat.

— E o bucătăreasă foarte meșteră, mi-a răspuns el, vreau să spun că gătește foarte bine. Punînd în balanță caracterul ei mizerabil și priceperea, atîrnă mai mult priceperea. Așa-i în viață, domnule doctor, nu poți fi mulțumit de toate.

Mă gîndeam că între „toate" la care se referea Logan intram și eu, numai că de mine era mulțumit, probabil. Altfel nu m-ar fi scos din bîrlog și nu mi-ar fi făcut unele confidențe. Mărturisirile lui m-au pus totuși pe gînduri. În jurul meu se întîmplau atîtea, oamenii trăiau o seamă de frămîntări, fără ca eu să am habar. Și doar eram directorul acelui sanatoriu, eram primul conducător de drept și răspundeam de toate cîte se întîmplau. Mi se sugerase să nu mă ocup de cei trei internați, dar asta nu însemna că pot ignora totul. Acolo se desfășura o activitate destul de intensă, o muncă de îngrijire a unor oameni, după cîte îmi dădeam seama, destul de pretențioși, de întreținere a clădirii, a parcului, cu toate implicațiile firești. Colectivul oameilor de serviciu era complex ca vîrste, sexe și caractere, ca îndatoriri și pretenții, încît Logan avea destulă bătaie de cap.

Pentru prima oară mi-am spus că era de datoria mea să-l ajut. Mă complăceam să fiu doar servit, ca și Tanus Valbunius. Nu știam ce e cu acest savant, însă eu primeam un salariu foarte mare, pe care ar fi trebuit să-l justific măcar în parte sau să-mi creez iluzia compensării, așa cum i-o creasem sorei medicale. Eram sigur că chiar numai o părere sau o intervenție cît de mică l-ar fi ajutat pe administrator.

— De ce nu mi-ai spus pînă acum că ai necazuri? l-am întrebat.

— N-am îndrăznit, domnule doctor. Dumneavoastră aveți de lucru, aveți preocupări mult mai importante.

— Aici am și îndatoriri, Logan.

— Vă rog să nu vă supărați, dar, cît voi fi lîngă dumneavoastră, să nu gîndiți în felul acesta. Eu stimez mult oamenii de știință. Omenirea e în mîna științei, domnule doctor, dacă unul ca mine se poate exprima astfel.

— Cred c-ar trebui să intru și eu între oameni, Logan. Cu dumneata împreună.

— Nu vă pierdeți vremea cu bucătăreasa. Aș avea altă rugăminte, domnule doctor.

— Ce anume?
— E o fată bolnavă de ieri. Nu ştiu ce are.
— Bolnavă? De ce nu m-ai anunţat?
— V-am spus: n-am îndrăznit să vă tulbur.
— Acum unde e?
— E în camera ei. Dacă doriţi, puteţi merge s-o vedeţi.
— Trecem mai întîi pe la cabinet.
În cabinet, sora medicală se apucase de răsfoit presa sosită, în vreme ce noi ne aflam în adîncul parcului.
— Nu te-ai plictisit de atîta citit? am întrebat-o.
— Nu, domnule doctor.
— În locul dumitale m-aş plictisi de moarte, domnişoară! i-am spus mai departe şi i-am zîmbit.
Chipul fetei s-a luminat brusc.
— O fac pentru dumneavoastră, domnule doctor.
Cred că era sinceră. I-am cerut trusa de prim-ajutor şi-am rugat-o să lase deocamdată lectura.
— Poate voi avea nevoie de dumneata, i-am spus. Merg la o bolnavă.

7.

ARIPA CASTELULUI unde m-a condus administratorul era folosită la parter pentru bucătărie, sufrageria personalului şi magazii, iar sus pentru dormitoare. Bolnava era la etaj şi a trebuit să urc o scară de piatră pînă la un culoar lung, ce se oprea într-o arcadă înfundată cu scînduri bătute în cuie. De o parte şi de alta am putut număra cam douăsprezece uşi lucrate din tăblii groase, cu mînere solide, dintr-un metal galben cu încrustături. Administratorul a bătut în una dintre ele, apoi şi-a aplecat urechea, aşteptînd să i se răspundă.
— Sînt cu domnul doctor. Poate intra? a întrebat.
Ascultam, fără să vreau, glasul bucătăresei, probabil, care se auzea cicălind pe cineva la parter.
— Poftiţi, domnule doctor, l-am auzit în acelaşi timp pe Logan. Eu vă aştept jos.
Camera unde intram era destul de încăpătoare, cam patru metri pe patru, mobilată cu un singur pat, un dulap pentru haine, o masă, două scaune. Pentru o singură persoană era ideală. M-a întîmpinat, ca în alte zeci de cazuri, intimitatea camerelor locuite de fete singure, sărace, care ştiu să-şi orînduiască într-un anumit fel mobilele şi, mai cu seamă, să le

împodobească cu puţinele obiecte mărunte, lucrate de mînă sau cumpărate din bazaruri. Fata se ridicase în capul oaselor, mă privea cu niște ochi speriaţi și era roșie ca focul. În primul moment am atribuit culoarea ei temperaturii, mai tîrziu aveam să înţeleg că mă înșelasem. Era îmbrăcată într-o cămașă de noapte și-și ţinea pătura cu amîndouă mîinile sus, la gît, încercînd să-și acopere sînii.

— Stai liniștită, i-am spus și m-am așezat alături, pe un scaun. Ţi-e frică de mine?

— Nu, nu mi-e frică. Am auzit că sînteţi un om bun.

— Zău?! Cine ţi-a spus?

— Așa vorbesc oamenii.

Uitîndu-mă mai atent la ea, mi-am dat seama că n-are mai mult de nouăsprezece ani. Cu tot efortul de a se acoperi și cu toată poziţia ghemuită, se putea vedea că făcea parte dintre femeile cu care natura fusese darnică atunci cînd îi turnase corpul în forme. Culoarea pielii, grija pentru goliciunea ei închipuită, cum și ochii cu sclipiri schimbătoare de la o clipă la alta mă făceau să cred că mă aflu în faţa unui caz de sănătate perfectă.

— Și va să zică vorbesc oamenii, da?

— Da, așa spune grădinarul Magdula că sînteţi bun.

— Îl știu pe Magdula.

— Și nu numai el spune.

— Bine, culcă-te pe pernă, i-am spus.

— Nu, nu mă culc, domnule doctor, s-a speriat ea. De ce să mă culc?

Era de-a dreptul nostimă și cred că habar n-avea cît trebuie să se supună oamenii, uneori fără nici un sens, în faţa unui consult medical.

— Văd că tot ţi-e frică de mine puţin, am ameninţat-o cu degetul.

— Nu, nu mi-e frică. Și, ca să vă arăt că așa este, vă spun adevărul: nici nu sînt bolnavă.

— Nu? Atunci de ce ai vrut să vină medicul?

— Mi-e rușine să vă spun, dar trebuie, nu?

Felul ei de a vorbi, de a mă trata ca pe un copil pe care-l iei părtaș la ghidușii ar fi trebuit să mă supere. Pe fata aceea nu mă puteam supăra.

— Ia spune ce s-a întîmplat, i-am cerut iar.

A zîmbit, și-a întors faţa spre perete, apoi a vorbit.

— Nu vreau să mai lucrez acolo, domnule doctor.

— Unde?

— Nu știţi? Eu sînt cameristă la domnii aceia care zic că-s bolnavi.

— Și?

— Nu vreau să mai fac camera ăluia.

— A cui cameră?

— Nu ştiu cum îl cheamă. Sînt trei. Cel mai bătrîn e cumsecade, dar eu nu sînt la el. Unul dintre cei mai tineri e tot cumsecade şi e serios. Eu am camera celui care nu lucrează nimic toată ziua. Fac şi scările.

— Şi de ce nu mai vrei să lucrezi acolo?

— Pentru că nu mă lasă în pace, domnule doctor. Vrea să pună mereu mîna pe mine şi eu am logodnic, sînt serioasă.

— Foarte bine, fetiţo, foarte bine, am aprobat-o.

— Dacă domnul ăla ar lucra şi el, nu s-ar mai ţine de capul meu. Nu, domnule doctor. Să spuneţi că sînt bolnavă şi să mă dea în altă parte. Vă rog eu.

Puteam să-i fac morală, dar n-avea nici un rost. Era atît de cinstită în naivitatea ei, încît mă dezarmase. I-am spus totuşi:

— După cîte văd, îţi cam place să minţi.

— Nu mint de loc. Domnul ăla e neserios. De ce nu lucrează ca şi ceilalţi?

— Ce să lucreze?

— Parcă eu ştiu? Cel bătrîn vine uneori obosit de parcă a descărcat în port.

— De unde vine?

— Nu ştiu. Eu acolo nu mai lucrez. Vreau să rămîn cinstită pentru casa mea.

— Bine, fetiţo, am schimbat vorba. Ce-ai făcut tu nu e bine, dar te înţeleg. Am să vorbesc cu domnul Logan.

— El n-are să vrea, nu suferă să audă nimica rău despre domnii aceia.

— Îl voi convinge într-un fel, i-am promis, ceea ce am şi făcut a doua zi.

— Vă rog, domnule doctor. V-aţi supărat pe mine?

Am privit-o cu simpatie şi m-am ridicat. Iată cineva — mi-am zis — care se considera prieten cu mine înainte de a ne fi cunoscut.

— Nu, nu m-am supărat. Rămîi deocamdată în pat.

— Să nu mă lăsaţi mult. Vreau să lucrez.

— Bine, bine.

Administratorul mă aştepta în parc, stătea de vorbă cu unul dintre oamenii de pază. Văzîndu-mă, a venit repede, cu grijă în priviri.

— Nu e nimic grav, Logan, i-am spus.

— Vă mulţumesc, domnule.

— Am să trimit sora cu un medicament.

L-am lăsat fără altă explicaţie şi m-am grăbit să intru în castel. Voiam să mă izolez cît mai repede. Cele dezvăluite de fata aceea îmi dădeau de gîndit mai mult decît pînă atunci.

Ce se petrecea în jurul meu, unde mă aflam, cu ce se ocupau pacienții mei, domnul Tanus Valbunius? Și eram singur, neprevenit de nimeni, condamnat să n-am cu cine schimba o părere. Simțeam că e nevoie să mă închid din nou în mine însumi.

8.

AM IMPRESIA că nu mă copleșise niciodată sentimentul singurătății ca în ziua aceea, deși cea mai mare parte a copilăriei și întreaga adolescență nu fusesem decît un însingurat. Evadarea din greutățile prin care trecusem făcuse din mine un optimist, un om care-și iubea semenii dezinteresat, adept al unei psihologii constructive. În ultima vreme însă eram cuprins de un zbucium care mă descuraja și-mi destrăma personalitatea. Pentru că, de data aceasta, suferința nu se datora unor lipsuri sau neajunsuri fizice, ci unor întrebări asupra persoanei mele morale. Eram sau nu un om liber din punct de vedere spiritual? Dacă eram, de ce mă aflam într-un loc și într-o situație unde nu știam ce-i cu mine? Iar dacă nu eram, cine mă constrînsese la această stare de fapt? Nimeni, după cîte se putea aprecia la prima vedere. Simțeam că întrebărilor mele le lipsea un interlocutor, dacă nu capabil de niște răspunsuri, măcar eliberator al propriilor mele raționamente din cercul vicios în care erau închise. Se aflau destui oameni în castel, dar nu puteam vorbi cu nici unul dintre ei și tocmai aceasta îmi sporea starea de zbucium.

Seara n-am putut adormi. Se făcuse miezul nopții și eu măsuram fără astîmpăr dimensiunile camerei. Cîteva pagini de literatură le găsisem plictisitoare, dintr-un studiu de specialitate nu înțelesesem nimic, iar o scrisoare pe care o începusem la zece noaptea rămăsese neisprăvită. Aș fi vrut să evadez din încăperea aceea elegantă și atît de rece. La răstimpuri mă opream în fața ferestrei deschise, priveam cerul înstelat, priveam silueta copacilor încremeniți într-o liniște de mormînt, pentru ca să mă întorc și să reiau aceeași goană limitată de cele patru ziduri.

Pendula din holul de jos bătea ora unu după miezul nopții cînd m-am hotărît să ies în parc, să ocolesc lacul în care pescuia Tanus Valbunius și să întîlnesc, poate, vreun paznic pe care să-l întreb de familie, de sănătate. Am coborît pînă la jumătatea scării, dar m-am oprit. Mi-am amintit de cei

şapte cîini, stăpînii temuţi ai parcului, care m-ar fi simţit, fără îndoială, şi m-ar fi atacat. Am renunţat la ideea de a ieşi în parc, deşi mă simţeam incapabil să mai suport încercuirea zidurilor.

Revenit în cameră, am trecut în cealaltă încăpere unde era baia. Ştiam că fereastra de acolo dă pe o terasă în aer liber, eram hotărît să escaladez pervazul, afară, şi am vrut să deschid. Spre uimirea mea, cîrligele nu erau numai înţepenite, cum crezusem în prima zi, ci legate cu nişte sîrme. Faptul m-a mirat şi m-a îndîrjit. Cu ajutorul unui cleşte medical, am lucrat la desfacerea legăturilor cam jumătate de oră. Efortul migălos m-a obosit şi m-a liniştit. Cînd am împins ramele geamurilor, m-a întîmpinat un aer rece şi m-am aplecat peste pervaz. Terasa era foarte aproape, la mai puţin de un metru, încît am trecut dincolo mai uşor decît îmi închipuisem. La ora aceea tîrzie, întregul castel era învăluit în linişte, poate că şi paznicii zidurilor, şi cîinii administratorului Logan aţipiseră.

Spaţiul din faţă îmi apărea umbrit, închis şi circular. Mi-am dat seama că mă aflam în curtea interioară a castelului, la primul etaj, că terasa pe care nimerisem trecea prin faţa mai multor ferestre şi uşi. Copertina de deasupra se întindea doar cîţiva metri, însă am mai putut zări şi altele asemănătoare, în partea opusă locului unde mă aflam. Cerul înstelat radia o lumină palidă, nu puteam distinge zidurile de cealaltă parte, deşi diametrul spaţiului închis nu era mai mare de optzeci sau o sută de metri.

Peste tot, geamurile care se zăreau erau întunecate. Poate că nici unul dintre ele nu corespundea vreunei camere de locuit sau poate că toţi dormeau la ora aceea, cum era şi firesc. Curiozitatea mă îndemna să fac un ocol pe terasă, însă mă gîndeam că, în eventualitatea cînd aş fi fost simţit şi văzut de cineva, călătoria mea la ora aceea tîrzie, într-o parte a castelului unde, sînt sigur, nimeni nu se arătase de mult, ar fi provocat spaimă şi un adevărat scandal nocturn. O încercare prudentă era, totuşi, ispititoare. Mă puteam strecura fără să fac nici un zgomot, aplecîndu-mă, eventual, în faţa ferestrelor.

M-am urnit încet spre răsărit, înaintînd uşor pe lîngă zid. Prima fereastră întîlnită în cale arăta mult mai îngustă decît aceea pe unde sărisem şi aproape că se pierdea într-o scobitură boltită. Altele patru arătau la fel şi am dedus că nu puteau corespunde unei camere de locuit, ci unei cămări sau, dacă nu, unei săli foarte înalte, cu faţa în cealaltă parte a turnului.

Următoarea deschidere m-a făcut să mă opresc şi să-mi încordez atenţia. Ajunsesem la intrarea unui gang, lat cam

de doi metri şi întunecos, încît nu-i puteam aprecia lungimea. Înaintam de-a lungul lui cu toată precauţia, cînd, după opt sau nouă paşi, am zărit o rază de lumină, ceea ce însemna că acolo culoarul îşi schimba direcţia.

În adevăr, aşa era. Pînă la sursa de lumină, o fereastră de formă ovală, aveam puţin de parcurs şi bineînţeles că ispita era mult mai mare. Nu puteam bănui ce urma să mi se dezvăluie privirilor. Potrivit calculelor făcute faţă de aşezarea castelului, mă aflam în partea opusă pavilionului unde îşi aveau dormitoarele oamenii de serviciu şi administratorul Logan. Direcţia în care plecasem de lîngă geamul meu, spre răsărit, şi ocolul impus de gangul acela întunecos nu mă puteau duce decît în spatele turnului locuit de protejaţii lui Max Urbo. Ceea ce făceam era, fără îndoială, şi temerar, şi indiscret. Îmi închipuiam că nici una dintre aceste trăsături nu concurau la felul meu de a fi, însă oamenii se înşală adesea autocaracterizîndu-se. Şi, în definitiv, atît curajul cît şi curiozitatea pot fi şi sînt însuşiri pozitive, verificabile în împrejurări dificile. În ultima săptămînă starea mea de spirit ajunsese prea încordată şi nu puteam da înapoi în faţa unor dezvăluiri care mi-ar fi adus oarecare linişte.

Fereastra ovală, acum foarte luminoasă, mă îmbia ca un miraj. Numai după cîţiva paşi făcuţi cu atenţie, în faţa ochilor mi-a apărut interiorul unui laborator. N-am rămas de loc stupefiat, dimpotrivă, tabloul mi s-a părut firesc, ca şi cum aş fi văzut un om lungit pe pat şi citind o carte. În urma celor deduse şi aflate pînă la ora aceea, eram convins că un savant ca Tanus Valbunius, despre care ştiam că e perfect sănătos, nu-şi putea pierde vremea într-un loc atît de prielnic muncii sale. De altfel, savantul se afla acum sub privirile mele, aţintite pe masa lui de lucru, înconjurată de aparate şi obiecte de laborator.

Eram sigur că nu făcusem nici cel mai mic zgomot, şi, cu toate acestea, la un moment dat, Tanus Valbunius a întors capul şi s-a uitat direct la mine, prin geam, ca şi cum se aştepta să mă vadă acolo. N-am avut timp să mai dau înapoi, iar în clipa următoare n-am mai îndrăznit. Omul m-a privit absent la început şi îndată i-am văzut pe chip o crispare provocată de surpriză, de necaz sau poate de teamă. A privit în fundul laboratorului, într-un loc unde eu nu puteam privi, apoi din nou la mine şi mi-a făcut un semn aproape disperat să plec din faţa ferestrei.

Nu ştiu în cît timp s-au petrecut faptele, cred că în cîteva secunde, pentru că imediat mă aflam în camera mea, cu ferestrele şi uşile închise. Suflam des, eram emoţionat, nervos şi îngrijorat. Cele ce văzusem îmi întăreau o bănuială mai veche, şi anume că Tanus Valbunius lucra ceva pentru Max

Urbo. Era limpede că începînd din ceasul acela nu mai puteam trece pentru nimeni ca un neştiutor, ca un om inofensiv. Cunoşteam secretul castelului, dacă nu în toate dedesubturile lui, îndeajuns ca să pot fi socotit inoportun sau, chiar mai mult, periculos.

Şi totul se datora neastîmpărului, mai exact unui fapt divers, escaladarea unei ferestre. Ar fi trebuit să-mi iau nişte măsuri ? Bineînţeles. Eram însă atît de istovit, de surescitat din pricina întîmplărilor prin care trecusem, încît îmi era imposibil să mai raţionez. Am adormit îmbrăcat.

9.

M-AM DEŞTEPTAT în mijlocul unor zgomote înfiorătoare. Visam că eram copil şi mă aflam într-un cartier distrus, părăsit de oameni, că în văzduh, în jurul meu, sute de avioane îşi întretăiau zborul trecîndu-mi pe lîngă tîmple, irosind un potop de bombe, şi mă miram cum de mai sînt viu. Am deschis ochii cu teamă, ca să mă uimească mai întîi interiorul camerei pe care nu l-am recunoscut la început şi să înţeleg că tot visul meu se datora unor bătăi foarte insistente în uşă.

— Cine e ? am întrebat, fără a izbuti să fac o delimitare precisă între vis şi realitate.

— Eu sînt, domnule doctor ! Logan, Uri Logan !

— Şi ce vrei ?... Aşteaptă o clipă !

Am sărit la uşă şi, cu mişcări mecanice, am descuiat şi deschis.

— Sînteţi bine ? s-a mirat administratorul cu chipul răvăşit de surpriză şi încordare.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Mă scuzaţi ! şi-a revenit el. E ora trei după-amiază şi bat în uşa dumneavoastră de douăzeci de minute.

— E atît de tîrziu ?

— Am crezut că vi s-a întîmplat ceva.

— Nu, nu mi s-a întîmplat nimic, Logan. Am lucrat pînă tîrziu, pînă spre dimineaţă. Eram epuizat probabil.

— Îmi închipui, domnule. Ar trebui...

Omul s-a oprit şi de-abia atunci mi-am amintit exact ce făcusem noaptea trecută. Probabil că totul se aflase, mă gîndeam.

— Ce-ar trebui? l-am întrebat aproape răstit. Vrei să-mi spui ceva?

— Da, voiam, domnule, dar, după cîte văd, sînteţi...

— Nu, nu sînt în nici un fel, Logan. Vom sta de vorbă imediat dacă e nevoie.

— Putem amîna, domnule.

— Nu, Logan, n-are rost.

Eram cu hainele mototolite, cum dormisem îmbrăcat, cu părul răvăşit, cu privirea tulbure şi încă buimac.

— Voi coborî peste jumătate de oră în sufragerie.

— Cum doriţi, domnule doctor, vă rog să nu vă supăraţi.

I-am închis uşa în faţă, enervat la culme. „M-am plictisit de politeţea ta, domnule Logan — am bombănit rămas singur. Ce au de gînd? mă întrebam. Au să-mi taie capul pentru că, fără să vreau, l-am văzut pe Tanus Valbunius în laborator? N-au decît". Am început să mă dezbrac, să-mi schimb hainele şi mă străduiam să-mi regăsesc calmul. Somnul zbuciumat, la ora cînd nu eram obişnuit să dorm, îmi irosise nervii.

În afară de fata aceea grăsulie, care-mi servea masa de obicei, nu mai era nimeni în sufragerie cînd am coborît.

— Să vă servesc, domnule? a întrebat ea.

Privea pe sub sprîncene ca de obicei şi-i înflorea pe chip un zîmbet reţinut. În starea în care mă aflam o bănuiam şi pe dînsa de gînduri ascunse, mi se părea că stă la pîndă să vadă ce are să mi se întîmple.

— Nu servesc nimic, i-am răspuns posac. Dă-mi, te rog, un whisky.

— Nu mai avem aici, domnule, mă duc să aduc o sticlă de la magazie.

— Nu aduce nimic. Domnul Logan unde e?

— Dînsul e supărat. S-a întîmplat un lucru foarte curios, domnule! şi fata a început să rîdă fără nici o jenă.

— Te-am întrebat unde e!

— E afară, în faţa intrării, pe trepte. Stă de azi dimineaţă cu ei, domnule, şi se miră.

— Cu cine stă de azi dimineaţă?

— Cu cîinii, domnule.

— Şi de ce se miră?

— Se miră şi dumnealui ca şi noi toţi. E, în adevăr, foarte curioasă povestea cu cîinii.

— Care poveste, fetiţo, vorbeşte odată!

— Nu mai latră, domnule, sînt blînzi ca nişte mieluşei şi doar ştiţi cît de fioroşi erau.

Îmi venea greu să înţeleg ce mi se spunea. Sau eram prea obosit, sau fata de lîngă mine îşi ieşise din minţi cu Logan şi cu cîinii lui. N-avea nici un rost să mai cer explicaţii

cînd puteam foarte bine să fac cîțiva pași și să mă încredințez singur de cele întîmplate în fața intrării.

— Nu mai serviți masa, domnule?

Am lăsat fata fără răspuns și m-am grăbit afară. Administratorul se afla, în adevăr, așezat pe o treaptă, cu tîmplele sprijinite în pumni, iar nemișcarea lui părea încadrată perfect în ansamblul tabloului ce mi se desfășura în fața ochilor. Trei dintre cîini stăteau tolăniți cu botul pe labe, îl priveau cu ochii blînzi, mișcîndu-și coada lenevoși, cu prietenie. Ceilalți patru se jucau, sărind ca niște cățelandri, cu unul dintre oamenii de serviciu, un tînăr pe chipul căruia se vedea că-i făcea plăcere să le încurajeze zburdălnicia. Dacă n-aș fi cunoscut apucăturile acestor animale, atît din spusele oamenilor de la castel cît și din propriile observații, desigur că nu m-aș fi mirat. Eu însumi îi privisem de după perdea în mai multe zile cînd erau chemați să fie hrăniți și cînd se manifestau, chiar în timp ce înfulecau, ca niște fiare. Logan era foarte mîndru de ei, iar grădinarul Magdula se arătase de-a dreptul îngrijorat cînd mă văzuse prin parc.

Coboram liniștit treptele cînd unul dintre cei patru cîini ce se hîrjoneau la oarecare distanță s-a desprins din grup și a pornit spre mine, adulmecînd aerul cu oarecare prudență. Îngrozit, am întins palma în semn de pace și eram gata să urlu. Nu s-a întîmplat nimic. Cîinele a început să se gudure și să chelălăie, atrăgînd și atenția celorlalți. În următoarele clipe eram înconjurat de toate cele șapte javre care se comportau ca și cum le-aș fi fost un vechi prieten. Mi-am revenit imediat din spaimă și l-am căutat cu privirea pe administrator, ajuns între timp lîngă mine. Era alb ca varul, mai îngrijorat decît mine.

— Sînt năucit, domnule doctor! a vorbit el gîtuit de emoție și de bucurie că nu mi se întîmplase nimic. Ați înțeles despre ce este vorba? Asta voiam să vă spun.

Vorbea repede, pîndind cîinii, care, mulțumiți probabil de primul contact cu mine, își făceau de joacă și se îndepărtau chemați de tînărul aflat la cîțiva pași.

— Dar ce s-a întîmplat, Logan? am vrut să aflu.

— Nu știu, domnule. Azi dimineață, la ora nouă și treizeci, șoferul care aduce alimente a venit însoțit de un frate al său mai mic, care nu călcase niciodată pe aici. Cît s-a lucrat la descărcarea mașinii, băiatul s-a îndepărtat, atras de frumusețile parcului. Peste vreun sfert de oră, șoferul a observat că lipsește și, cum era firesc, s-a gîndit să nu dea cîinii peste el și să-l sfîșie. L-a strigat de cîteva ori îngrijorat și ce credeți, domnule doctor? Băiatul, care are vreo douăzeci de ani, venea spre noi înconjurat de potăile astea gudurîn-

du-se și sărind în jurul său, cuprinse de bucurie. Eram de față, domnule doctor, am văzut totul cu ochii mei.

— Foarte interesant, am spus.

— Îngăduiți-mi să continui. Deși sînt, după părerea mea, un om serios, mi-am închipuit că tînărul e fermecat. Nu găseam nici o altă explicație. M-am frămîntat două ore fără să ajung la nici o concluzie rațională. Știți ce-am făcut? Am trimis mașina în satul cel mai apropiat și am adus patru oameni, de asemenea necunoscuți. Rezultatul a fost același. Cele șapte fiare sau foste fiare s-au comportat ca niște căței nevinovați. Mi-am zis și de astă dată, deși cu mai puțină convingere, că poate cei patru oameni s-or fi întîlnit cumva cu cîinii pe cîmp, în afara zidurilor, deși i-am întrebat, și apoi era ceva imposibil. Iar acum întîmplarea cu dumneavoastră cum se poate explica?

— Nici eu nu înțeleg, Logan, i-am răspuns sincer.

— V-au văzut pînă acum?

— Nu.

— Poate le-ați vorbit stînd la fereastra cabinetului?

— Nicidecum, Logan. E prima dată cînd mă aflu atît de aproape de cîinii dumitale.

— Asta e o minune, domnule doctor. Niște sălbăticiuni atît de rele, cum erau pînă aseară, să se schimbe dintr-o dată? Nu pricep nimic.

Cazul era în adevăr interesant, administratorul avea tot dreptul să se minuneze.

— Mă gîndeam...

A vrut să mai spună ceva, dar s-a oprit deodată jenat.

— Ce te gîndeai, Logan?

— Îmi cer scuze pentru îndrăzneală, domnule doctor, însă n-am încotro...

— Spune, omule.

— Mă gîndeam că, poate, dumneavoastră, ca medic psihiatru, veți găsi o explicație.

Am zîmbit.

— Mă pricep mai bine la oameni, Logan.

— Vă înțeleg, domnule doctor, dar poate că și cîinii au suflet. Am auzit că la oameni se ivesc niște stări de apatie, în sfîrșit, nu știu cum să mă exprim...

— Cîinii dumitale nu sînt apatici, Logan. Dimpotrivă, sînt foarte vioi, plini de viață. Totuși am să mă gîndesc. Mă interesează chestiunea aceasta.

— Vă cred, domnule, și vă mulțumesc.

— E un caz...

N-am mai putut continua discuția. Dinspre bucătărie s-a auzit un țipăt sfîșietor de femeie, apoi zgomotul unui geam spart. Din lungul unei alei se apropia de noi Tanus Valbu-

nius, îmbrăcat într-un pantalon călcat la dungă, cu o cămaşă albă, imaculată, pantofi uşori, proaspăt bărbierit, vesel. Avea o carte în mînă şi un aparat de fotografiat atîrnat după umăr. Emoţia mi-a fost dublă. Pe de o parte apariţia lui, amintindu-mi de întîmplarea din noaptea trecută, cu toate implicaţiile posibile, pe de altă parte ţipătul femeii.

Am întors uşor spatele, în speranţa că savantul îşi va schimba direcţia. Administratorul şi-a dus palma la frunte, disperat, s-a înclinat totuşi spre Tanus Valbunius şi a pornit repede la bucătărie.

— Sînt năucit, domnule! Mă iertaţi! l-am auzit zicînd în vreme ce se îndepărta.

Cu toate ambiţiile şi dorinţele mele anterioare de a-i cunoaşte pe cei trei pacienţi ai sanatoriului, de data aceasta nu eram de loc bucuros că mă aflam atît de aproape de marele savant. Tanus Valbunius ajunsese lîngă umărul meu, îi ascultasem paşii, aproape că-i ghiceam poziţia şi nu mai avea nici un rost să mai stau ca o stană. M-am întors pe jumătate, înclinîndu-mă respectuos. Cred că eram vădit emoţionat. El a zîmbit mai departe, senin, şi mi-a pus mîna pe umăr.

— Eşti prea emotiv, doctore! a zis el. Nu s-a întîmplat nimic grav. Bucătăreasa îşi educă oamenii. De ce te-ai schimbat la faţă?

Nu suportam ironiile şi i-am vorbit deschis.

— Nu m-am schimbat la faţă din pricina ţipătului, domnule profesor. Emotivitatea mi-a fost pusă la încercare mai curînd de apropierea dumneavoastră.

— Mă deteşti?

— Dimpotrivă. Cred că eu sînt sau voi fi cel detestat. Mă exprim ca într-o discuţie pe care v-aş solicita-o îngăduitoare. S-ar putea să fiu mai mult decît detestat.

— Te temi de mine, doctore?

— De ce nu, domnule Valbunius?

El a tăcut un timp şi a privit în jur, cu prudenţă.

— Te-aş ruga să nu te temi de nimic, a vorbit apoi.

— Mi-o spuneţi dumneavoastră?

— Cine altcineva ar putea să ţi-o mai spună? Te-a mai văzut cineva în plimbarea dumitale nocturnă?

— Nimeni.

— Ai de relatat cuiva ce-ai văzut?

— Mă umiliţi, domnule profesor. Am nimerit în acest castel, vreau să spun în acest sanatoriu, fără să mi se explice nimic, fără să ştiu nimic. Nici acum nu ştiu mare lucru.

— Te cred, domnule Tores, şi-ţi preţuiesc sinceritatea.

— Aş vrea să-mi justific indiscreţia, deoarece n-am făcut-o intenţionat.

— M-ar interesa.

— Cred că sînt supravegheat, domnule profesor.

— Mai puţin decît îţi închipui. Nu trebuie să te temi deocamdată. Te voi căuta eu.

S-a îndepărtat cîţiva paşi, a rupt o floare din rondul alăturat şi a prins-o în una dintre găurile cureluşei de la aparat. Părea foarte bine dispus. Văzîndu-l pe Logan înapoindu-se cu doi dintre cîini gudurîndu-se în jurul lui, a început să rîdă în hohote. Administratorul îl informase, probabil, de dimineaţă asupra întîmplării, altfel s-ar fi mirat şi el.

— Ai ajuns îmblînzitor de animale, Logan! a zis, cînd omul era aproape. Ce-a fost acolo?

— Bucătăreasa, domnule profesor.

— A spart nişte geamuri?

— A lovit o fată.

— Fata e rănită? am întrebat.

— Nu, domnule doctor, n-are nimic.

— Vreau să-i vorbesc acestei femei, m-am hotărît deodată.

— Bucătăresei?

— Da.

Am vrut să plec, însă Tanus Valbunius m-a oprit cu un gest.

— Cheam-o aici, Logan, a zis el şi s-a aşezat pe o bancă de piatră, alături.

Eu am rămas în picioare, oarecum încurcat. Nu înţelegeam de ce marele savant voia să asiste la un spectacol atît de lipsit de importanţă. Ca să se distreze? Sau poate să mă vadă într-o împrejurare ca aceea? Nu făcusem niciodată pe moralistul cu oameni ca bucătăreasa şi chibzuiam la atitudinea pe care trebuia s-o iau, cum trebuia să-i vorbesc. Prezenţa lui Tanus Valbunius mă făcea să mă simt ca un student în faţa comisiei de examinare.

Am zărit-o pe bucătăreasă venind atît de repede spre noi, încît administratorul de-abia i se ţinea pe urmă. O remarcasem în prima zi, cînd îmi fusese prezentat întreg personalul, o revăzusem de cîteva ori, dar niciodată nu mi se adresase şi nici eu nu-i vorbisem. Era o femeie trecută de cincizeci de ani, energică şi dispreţuitoare, făcînd parte dintre oamenii care, în relaţiile cu semenii lor, nu ţin seama decît de ei înşişi, de interesele lor. Însăşi fizionomia ei, gesturile, exprimau egoism, susceptibilitate, o închistare agresivă. Avea un mers hotărît, se ţinea dreaptă, cu capul sus, privind numai într-o parte. Nu-şi lăsase halatul de lucru şi avea în mînă o pungă de hîrtie, pe care o golise, probabil, în momentul în care Logan o invitase la noi. Priveam pieziş spre Tanus Valbunius, îl vedeam zîmbind şi mă întrebam cum de poate fi omul acesta atît de optimist. Sau îl amuza încurcătura în

care mă aflam? M-am hotărît s-o pun la punct pe femeia care se oprise la cîțiva pași. În definitiv aveam toate avantajele, nu eu trebuia să fiu cel intimidat. De multe ori obțineam bune rezultate folosind ca element de convingere privirea, însă de data aceasta nu puteam avea nici o șansă. Bucătăreasa mă ignora total, privea undeva în frunzișul copacului ce foșnea deasupra. Pentru a da greutate cuvintelor am lăsat să treacă o clipă înainte de a vorbi, dar s-a dovedit că stratagema mea dăduse greș. Folosind momentul ratat de mine, femeia a întrebat cu autoritate.

— Cine m-a chemat? Dumneavoastră, domnule doctor? Tocmai voiam să-i spun că intenționasem să merg eu la bucătărie, unde să stăm de vorbă ca doi oameni, însă n-am avut cînd. Eu, a continuat ea, nu vă cunosc și nici dumneavoastră nu mă cunoașteți. Cine știe, cine pretinde că știe greutățile mele, acolo unde muncesc, la bucătărie? Nimeni, domnule director, și cu asta am isprăvit. Cui nu-i convine, să-mi spună și am plecat de aici. Atît și nimic mai mult!

— E formidabilă! l-am auzit pe Tanus Valbunius, însoțindu-și exclamația de un hohot de rîs. Dați-mi voie să-i fac o poză.

În clipa următoare se afla alături de mine, cu obiectivul îndreptat spre bucătăreasă. Femeia, indignată de intervenția lui, l-a privit lung, cu un dispreț adînc, și ne-a întors spatele, exact după ce auzisem țăcănitul aparatului. Administratorul a făcut un pas s-o rețină.

— Las-o în pace, Logan, i-am spus. N-am ales bine momentul.

— Așa e, doctore, a rîs Tanus Valbunius, n-ați găsit momentul psihologic. În orice caz, a continuat el, cred că intervenția dumitale va avea urmări pozitive.

— Dar nici n-am apucat să deschid gura, domnule profesor.

— Nu-i nimic. Buna dumitale intenție o va pune pe gînduri.

Mi-a pus mîna pe umăr, ocrotitor, și s-a adresat administratorului.

— Și ia mai spune, Logan, cum a fost povestea cu cîinii dumitale.

— Îmi îngăduiți, domnule profesor și domnule doctor? a tresărit administratorul bucuros.

Ne-am îndepărtat în adîncul parcului, ascultîndu-i presupunerile în legătură cu îmblînzirea cîinilor, o întîmplare, la drept vorbind, de-a dreptul bizară.

10.

TRECUSE CAM O ORĂ ŞI JUMĂTATE de la plecarea noastră din faţa castelului, ne aflam dincolo de lac, aproape de ziduri, cînd Logan a privit în urmă.

— Cineva ne face semne să ne oprim, a zis el. E grădinarul Magdula.

Ne-am întors, mergînd agale în întîmpinarea celui ce ne chema.

— S-o fi întîmplat altă nenorocire ! a vorbit din nou administratorul cu grijă în glas.

Era nerăbdător, ar fi vrut să alerge spre grădinar, dar felul său de a se comporta nu-i îngăduia să treacă înaintea noastră. Îşi freca mîinile cuprins de neastîmpăr şi de teamă.

— Linişteşte-te, Logan, l-a îndemnat Tanus Valbunius. Nu vezi decît rele în jurul dumitale.

— Aveţi dreptate, domnule profesor. Bine ar fi să greşesc eu.

Grădinarul sufla din greu, se vedea că alergase pe cărări să ne caute, acum era bucuros că ne vede şi-i sclipeau ochii de o lumină neînţeleasă.

— Ce este, Magdula ? a întrebat administratorul.

Omul s-a oprit locului, cu mîna la piept să-şi potolească bătăile inimii.

— Bucătăreasa, domnule Logan.

— Ce-a mai făcut ?

— N-a făcut nimic.

— Cum n-a făcut nimic ? s-a răstit Logan, ca şi cum celălalt şi-ar fi bătut joc de dînsul.

— Nimic, domnule. Dacă femeia asta nu-i nebună, apoi nici mult nu mai are. Cred că numai domnul doctor poate să înţeleagă o asemenea minune.

— Spune ce s-a petrecut, l-am invitat şi eu.

— Vă spun, domnule doctor, dar să ne grăbim, că nebuna e-n stare să plece pe jos. Nu vrea să vă mai vadă pe nici unul. Să mergem mai repede.

Am grăbit pasul, în vreme ce Magdula s-a hotărît să ne lămurească faptele :

— Acum o jumătate de oră s-a pus pe plîns, apoi a început să îmbrăţişeze fetele de la bucătărie şi să-şi ceară iertare de la toate.

— Ce tot vorbeşti ? s-a mirat Logan.

— Cum vă spun, domnule.

— A îmbrățișat-o și pe cea lovită astăzi?

— Întîi pe aceea. Eu tundeam gazonul și m-a chemat un băiat să văd minunea, că eram aproape. Întîi pe aceea a îmbrățișat-o, apoi pe celelalte, că erau vreo trei acolo. Cînd m-a văzut, m-a rugat să chem toți oamenii de serviciu, cameristele, magazionerul, cele două familii, a dulgherului și a zidarului, le știți dumneavoastră, domnule Logan. „Să vină toți, să le cer iertare, zicea, că față de toți sînt vinovată, sînt o păcătoasă, of, of!“ Mie îmi venea să rîd, eram și îngrijorat, că nu știam ce poate să însemne una ca asta. M-am dus și i-am adunat pe toți, ce era să fac, pe urmă am alergat să vă caut.

— De ce vrea să plece? a întrebat Tanus Valbunius.

— Zice că n-are obraz să dea ochii cu dumneavoastră, domnule profesor, nici cu domnul doctor, nici cu domnul Logan. „Cum, zicea ea, am fost în stare să mă port atît de urît cu niște oameni care mi-au vrut binele?“ Despre dumneavoastră, domnule doctor, zice că sînteți un sfînt. Că sînteți director și niciodată n-ați certat-o, iar acum cînd ați vrut să-i vorbiți, ea v-a întors spatele. Nici nu mai e de recunoscut, domnule doctor. Și nici nu mai e încruntată, cum era de obicei. Își șterge lacrimile, se uită la tine și pare că-i Maica Domnului, chiar așa.

— Nu-mi vine să cred, Magdula, a zis administratorul.

Fără îndoială că neîncrederea lui își avea temei. Viața nu înregistra schimbări atît de bruște în temperamentul oamenilor. În cazul de față, sau Magdula exagera, sau se petrecea un fapt ieșit din comun. Neîncrederea administratorului, ca și a mea, de altfel, avea să se spulbere peste cîteva clipe, cînd am ieșit din desișul parcului.

În fața bucătăriei erau strînși, în adevăr, vreo cincisprezece oameni, în picioare, grupați în jurul femeii gata de plecare. Avea la picioare o valiză albastră, cîteva pachete învelite în ziar și un tablou mare, reprezentînd portretul unei bătrîne, pe care nu mai avusese răgaz să-l împacheteze. Pe figurile celor de față puteau fi citite surpriza și nedumerirea, regretul și îndoiala, o gamă întreagă de stări care-i făcea nehotărîți, incapabili de vreo acțiune.

Bucătăreasa ne-a văzut cînd ajunsesem la cîțiva pași, a avut o tresărire ușoară și, așezîndu-se pe valiză, a început să plîngă potolit.

— Să știi că nu-ți dau voie să pleci! i-a vorbit Logan răspicat, oprindu-se alături de dînsa. Bucătăreasă ca dumneata nu mai găsesc atît de ușor.

Femeia s-a ridicat în picioare, cu fruntea plecată.

— Dumneata cunoști meserie, a continuat el, și nu vreau să cred că ne lași. Cine să gătească pentru domnii profesori,

pentru domnul doctor? Vrei să aduc o pacoste care nu ştie a face nimic?

— Nu vreau, domnule, a scîncit ea.

— Eşti o femeie bună şi noi ne-am înţeles, după cum au fost împrejurările.

— Sînt o femeie rea, domnule, şi vă rog să mă iertaţi pentru toate, a vorbit ea mai departe. Iertaţi-mă, domnule doctor şi domnule profesor.

— N-a fost nimeni supărat pe dumneata, am zis eu.

— Ţi-am apreciat întotdeauna bucatele, m-a completat Tanus Valbunius.

— Of, of! Cît de buni sînteţi dumneavoastră. Şi eu, care am chinuit bietele fete de la bucătărie şi le-am lovit cu ce-am apucat. Eu, care am umblat cu fel de fel de vorbe. Să ştiţi că n-am văzut-o pe nevasta zidarului cu dulgherul şi nici cu băiatul ăla de la pază, în parc, seara. Numai cu minciuni am umblat şi cu răutăţi.

— Lasă că n-a crezut nimeni, nu-ţi face griji din pricina asta, a întrerupt-o un bărbat înalt, pe care l-am bănuit a fi zidarul.

— Of, of! s-a văicărit iar femeia.

Administratorul a făcut semn unui om să-i ducă valiza în cameră şi bucătăreasa s-a luat după el tăcută. Îi urmăream umbletul, atitudinea modestă şi nu ştiam ce să cred. În acelaşi timp am observat că toate privirile celor de faţă erau aţintite asupra mea. Erau priviri pline de uimire şi recunoştinţă.

— Vă mulţumim, domnule doctor, a zis zidarul.

— Să trăiţi, vă mulţumim, domnule doctor, l-au imitat ca un ecou alte glasuri.

Logan s-a înclinat adînc, puţin teatral, dar se vedea că este impresionat şi sincer.

— Domnule doctor, sînteţi un om extraordinar. Vă datorăm liniştea cu toţii.

Furişîndu-se lîngă mine, una dintre fetele de la bucătărie mi-a atins hainele, crezînd că n-o observ. Alte două femei au făcut acelaşi lucru. Mă simţeam jenat, cu atît mai mult, cu cît eram convins că nu influenţasem în nici un fel schimbarea neaşteptată a bucătăresei.

— Dar, oameni buni, eu nu am nici un merit, am ţinut să precizez.

— Dumneavoastră, numai dumneavoastră vă datorăm totul, domnule, a hotărît zidarul.

Nu ştiam cum să mă comport în continuare şi m-am întors spre Tanus Valbunius. Marele savant zîmbea, un zîmbet mai mult ironic, dublat de lumina unei mari satisfacţii. Mi-a

înțeles încurcătura, căci a făcut un pas înainte și a vorbit cu dezinvoltură :

— E în regulă, domnilor. Doctorul vă mulțumește și apreciază simpatia dumneavoastră.

M-a luat de braț și i-a făcut semn administratorului să ne urmeze. Oamenii s-au dat în lături ca să ne facă loc, și grupul s-a irosit cu încetul.

Întîmplările din ziua aceea îmi creaseră emoții și stări echivoce. Același lucru îl puteam afirma și despre administrator. Tanus Valbunius se comportase mult mai detașat decît noi. Cele cîteva ceasuri petrecute împreună, în niște împrejurări ieșite din comun, ne apropiaseră mult. Trăiam această convingere și sînt sigur că nu numai eu.

Aproape că amurgise. Electricianul castelului dăduse drumul sursei de curent, căci jeturile fîntînilor arteziene s-au colorat dintr-o dată. Tanus Valbunius s-a așezat pe o bancă și ne-a făcut semn să-l imităm. Cîinii se zbenguiau printre rondurile de flori, unul dintre ei a venit la noi și Logan a început să-l mîngîie pe cap.

— Poate c-ar fi bine să-l informez și pe domnul Urbo, cînd va veni pe aici, a zis administratorul. Întîmplarea cu cîinii e destul de curioasă.

N-a zis nimeni nimic, cîteva clipe, apoi a vorbit Tanus Valbunius.

— E o idee, Logan, însă nu te-aș sfătui s-o faci.

— De ce, domnule profesor ?

— S-ar putea ca domnul Urbo să se uite la dumneata ca la un om căruia-i lipsește o doagă și să se îndoiască de ceea ce ești : un om integru și devotat. Cum poate crede el întîmplarea asta ? E o părere a mea, Logan, și poate un sfat.

— Aveți dreptate, domnule, a răspuns prudent Logan. Dar ați văzut și dumneavoastră totul. A văzut și domnul doctor și oamenii.

— Domnul Max Urbo nu va asculta oamenii dumitale, iar în ceea ce mă privește, nici într-un caz nu voi confirma un fenomen pe care nu mi l-am explicat încă.

— Vă înțeleg, domnule profesor, și aveți dreptate. Pe de altă parte mă lăsați să sper că ați putea lămuri întîmplarea aceasta neobișnuită. Dumneavoastră stăpîniți știința, puteți realiza imposibilul, domnule profesor.

— Poate că aș încerca să lămuresc lucrurile, Logan, măcar în parte. Nu sînt însă de specialitate și nu văd cum aș face-o singur. Doar cu sprijinul doctorului Tores.

Începusem să înțeleg ce urmărește marele savant și am răspuns prompt.

— În măsura în care aveți încredere, vă stau la dispoziție oricînd, cu toată priceperea mea.

— Sînteţi de acord, domnule doctor? a întrebat Logan cu entuziasm.

— E şi o datorie pentru mine, am spus.

— Ne va trebui oarecare timp, a intervenit Tanus Valbunius. Şi condiţii de lucru.

Administratorul s-a ridicat de pe bancă.

— Cît ţine de puterile mele, veţi avea totul, a zis el. Vreţi să vă amenajez o cameră? Unde şi cum o doriţi?

— E bun cabinetul medical, a zis Tanus Valbunius. De altfel, cred că în cîteva şedinţe ne putem lămuri. Am să te rog, Logan, să aduci în cabinet cîteva mobile din camera mea.

Marele savant nu putea sta un timp mai îndelungat decît pe un fotoliu anume confecţionat, avînd alături o măsuţă specială. Personal n-aveam preferinţe de genul acesta.

11.

PRIMA ŞEDINŢĂ de lucru a avut loc a doua zi, la orele zece dimineaţa. Fotoliul domnului Valbunius era prevăzut cu un mecanism simplu, manevrat foarte uşor prin apăsarea unui buton, care îi fixa speteaza şi braţele în diverse poziţii. Am observat că atunci cînd asculta prefera o poziţie mai mult sau mai puţin orizontală, în funcţie de interesul ce i-l suscitau cele relatate de interlocutor. Măsuţa specială de alături se putea înălţa sau coborî, apropia sau îndepărta de dînsul, astfel încît în permanenţă să-i fie la îndemînă. Erau nelipsite de pe măsuţă cutia cu ţigări, bricheta, ţigaretul special de chihlimbar, ceaşca de cafea, o sticlă cu coniac, de care aproape că nu se atingea. Cele două mobile fuseseră transportate încă de dimineaţă de către administrator, care cunoştea toate dichisurile profesorului şi i le respecta, făcîndu-şi din aceasta o preocupare de prim ordin.

Rămas cu marele savant, mă stăpînea o dublă emoţie. Mai întîi era sentimentul omului obişnuit căruia i se dă o atenţie nesperată, umbrit de emoţia vinovatului care nu poate bănui cum şi încotro se va orienta judecata ce urmează să i se facă. Acum nu mai puteam bănui scopul exact pentru care Tanus Valbunius voise să se afle cu mine între patru ochi. Pe de o parte era posibil să abordeze o discuţie legată de cîinii administratorului, pe de altă parte putea să mă supună unui interogatoriu legat de actul meu de spionaj involuntar. Persoana profesorului mă intimida cînd mă gîndeam la ironia lui fină, la valoarea şi forţa sa psihică. În acelaşi timp mă bizuiam şi pe felul meu de a fi, întrucît nu mă ştiam un om lipsit de curaj în împrejurări dificile.

Întîlnirea noastră a început cu o pauză destul de lungă, în care Tanus Valbunius m-a privit în permanență, fără nici o jenă, studiindu-mi probabil nu numai fizionomia, dar și trăsăturile întregii mele ființe, și fibrele vizibile ale mușchilor, și îmbrăcămintea. Ceea ce m-a oprit să nu-l înfrunt a fost că studiul la care mă supunea era cu totul îngăduitor. Îmi dădeam seama de lucrul acesta și încercam să-l imit, dornic să-i ghicesc gîndurile. În momentul cînd pe chip i s-a ivit un zîmbet, pe cît de favorabil, pe atît de sincer, m-am liniștit. Încordarea îmi ajunsese la capăt.

— Și acum, domnule Tores, a început el vorba, fiindcă ne aflăm față în față și pentru prima dată doar noi doi, ți-aș solicita favoarea de a stabili împreună un echilibru în ceea ce privește cunoștința sau, dacă vrei, prietenia noastră.

Felul de a vorbi îi era, după cîte îl cunoscusem, același : degajat, voit întortocheat și puțin ironic. Am înțeles din prima frază că scopul întîlnirii noastre nu-l constituiau cîinii lui Logan, ci urmărea cu totul altceva. După altă pauză a continuat :

— Nu trebuie să te mire pretenția mea, însă am ajuns la convingerea că e bine să te cunosc mai îndeaproape. Nu numai cine ești, dar și cine ai fost, nu numai ce gîndești și ce faci, dar și ce ai de gînd să faci în viitor. Dumneata, domnule Tores, ai avantajul că știi mult mai multe despre mine. Mă cunoști din lucrări, din tot ce-am dat și te socotesc destul de inteligent ca să-ți închipui că n-am făcut altceva în viață în afară de ce-am dat omenirii. N-am făcut mai mult pentru că n-am avut cînd, ar fi fost imposibil pentru un om. În afară de aceasta, domnule doctor, dumneata știi că și în prezent fac ceva. Nu mă refer numai la faptul că m-ai zărit într-un laborator. În definitiv, ești directorul unui sanatoriu fantomă și medicul curant al unor bolnavi fantomă. Aceasta e realitatea, da ?

— Da, domnule profesor.

— Îmi cer scuze de la început pentru abuzul pe care-l fac, dacă se poate numi abuz dorința mea de a te cunoaște. Dacă privirile noastre nu s-ar fi întîlnit printr-o fereastră destul de obscură a acestui castel, n-aș fi avut nici un drept. Ești de aceeași părere ?

— Fără îndoială, domnule profesor.

— Să nu mă crezi pisălog, fiindcă nu sînt. Spre deosebire de alte viețuitoare, omul este robul introducerilor, iar noi sîntem oameni.

— Cred că v-am înțeles perfect, i-am răspuns, și mă voi strădui să vă răspund, cu atît mai mult cu cît conștiința mă obligă să o fac.

(SFÎRȘITUL ÎN NUMĂRUL VIITOR)

RUDJER BOŠKOVIĆ

formulează cu două sute de ani în urmă legile fizicii actuale

Există în istoria culturii numeroase cazuri în care umanitatea și-a dat seama de adevărata valoare a unor personalități abia după moartea acestora. Democrit, Aristarh, Shakespeare, Bach, Galois, Lobacevski, — iată numele doar a cîtorva dintre acești artiști, savanți și gînditori de primă magnitudine, a căror operă veghează secolele și mileniile.

Anticipația cunoaște și ea asemenea genii. Alături de Lucretius, Giordano Bruno, Cyrano de Bergerac, Țiolkovski și alți vizionari a căror faimă deplină s-a instaurat abia după realizarea previziunilor făcute de ei, trebuie să-l punem și pe marele om de știință și filozof iugoslav Rudjer-Josip Bošković, de la a cărui naștere se împlinesc 260 de ani.

UN SAVANT CROAT FASCINEAZĂ EUROPA

R. J. Bošković s-a născut în 18 mai 1711 la Dubrovnik (Dalmația), unde a studiat la colegiul iezuit. Trimis la Roma, se face cunoscut de foarte tînăr prin lucrările lui în matematici, astronomie, fizică, meteorologie, arhitectură, inginerie. Este chemat la curtea lui Francisc I, împăratul Austriei. Devine curînd membru al unor importante societăți științifice (Londra, Haarlem, Roma, Lyon, Petersburg ș.a.). În 1765 întemeiază Observatorul astronomic din Milano. Naturalizat francez, devine director al marinei. Bošković a călătorit mult prin Italia, Franța, Anglia, Olanda, Turcia, Bulgaria, Polonia, ba chiar a vizitat și Moldova (despre care scrie într-un foarte viu jurnal de drum), îndeplinindu-și însărcinările științifice (societatea savantă engleză, de pildă, îl trimite la Constantinopol ca să observe conjuncția planetei Venus cu Soarele) sau misiunile secrete încredințate de ordinul de care a aparținut întreaga lui viață, în ciuda diverselor conflicte personale sau, poate, pasionale (după cum afirmă Lancelot Herrisman [1]). Personalitate puternică — impe-

[1] Vezi revista „Science et Vie" nr. 638, tomul CXVIII, noiembrie 1970.

tuos, coleric, dar și fascinant prin modul scăpărător în care-și comunica enciclopedicele-i cunoștințe —, și-a atras admirația contemporanilor. Spre sfîrșitul vieții, intenționează să se întoarcă în orașul său natal, dar se îmbolnăvește în Italia, unde moare la 13 februarie 1787, cu doi ani înaintea revoluției franceze.

Lista operelor științifice și filozofice ale lui Bošković este cuprinzătoare, de la acest mare savant rămînînd peste 70 de lucrări, disertații sau tomuri voluminoase, majoritatea scrise în limba latină. Iată-le pe cele mai importante : **De viribus vivis (Despre forțele vii),** 1745, **De continuitatis legis (Despre legea continuității),** 1754, în care autorul își expune pentru întîia dată teoria atomică ; **De lege virium in natura existentium (Despre legea forțelor existente în natură),** 1755, **De materiae divisibilitate et principiis corporum (Despre divizibilitatea materiei și principiile corpurilor),** 1757. Opera principală în care este prezentată în întregime teoria lui atomică se intitulează **Philosophiae naturalis theoria (Teoria filozofiei naturale),** publicată în 1758 la Viena. Merită, de asemenea, să fie citate tratatul **De spatio ac tempore ut a nobis cognoscuntur (Despre spațiu și timp așa cum ne sînt cunoscute),** precum și comentariile lui Bošković la opera raguzanului Stojković : **Philosophiae recentioris libri decem (Zece volume de filozofie modernă),** 1755—1792. În ultima dintre aceste lucrări, Stojković expune cu pătrundere ideile compatriotului său, iar acesta își precizează concepția discutînd noțiunile de materie și suflet, armonia prestabilită (ipoteza lui Leibniz, pe care o combate), principiul rațiunii suficiente, divizibilitatea infinită a spațiului și a timpului [2].

Aceste cîteva date bibliografice vor să arate de ce R. J Bošković era socotit un strălucit savant chiar de contemporanii săi. Dar celebritatea-i de atunci pălește pe lîngă aceea dobîndită de el în zilele noastre, cînd concepția lui extraordinară începe să-și afle confirmarea în realitate. Fizica secolului al XX-lea pare să-și fi așteptat maturizarea pentru a-l putea înțelege pe Bošković și a-i duce mai departe ideile.

ANTICIPÎND RELATIVITATEA...

Pe noi ne interesează, ca să spunem așa, anticipația pură a viziunii lui Bošković. Pentru a-și da seama de originalitatea ei, cititorii vor trebui totuși să aibă unele noțiuni privitoare la teoria atomistă a savantului iugoslav, pe care, încă de la sfîrșitul secolului trecut, D. J. Mendeleev îl socotea, „într-un anumit sens, întemeietorul concepțiilor moderne despre substanță" [3].

În **Teoria filozofiei naturale,** Bošković se străduiește să explice toate fenomenele universului cu ajutorul unui singur principiu, fiind și în această privință un precursor al fizicienilor actuali, care caută o teorie unitară a lumii.

El nu se îndoia de existența lumii exterioare, pe care o socotea izvorul datelor conștiinței noastre. De asemenea și-a subliniat în repetate rînduri poziția deterministă : în natură nu există nimic care

[2] Datele despre opera lui Bošković le-am luat din cartea lui Ksenija Atanasijević, *Gînditori iugoslavi*, Belgrad, 1937.
[3] Vezi *Istoria filozofiei*, Editura științifică, București, 1958, vol. I, p. 561.

să nu fie legat de toate celelalte. Afirmînd că teoria forțelor reciproce pe care o stabilise în 1745 constituia o sinteză a concepției lui Newton despre gravitație și a monadologiei lui Leibniz, savantul iugoslav socotește că sistemul său este mult mai simplu și că explică mai ușor proprietățile generale ale corpurilor.

Genialitatea lui Bošković constă în aceea că el a reușit să construiască pe baza unor entități elementare, omogene, numite de el **puncta** (ceea ce, în limbajul fizicii moderne, s-ar putea traduce prin : singularități spațio-temporale), un sistem matematic simplu care conferă „cărămizilor" lui tocmai acele proprietăți pe care le observăm în uriașele acceleratoare din zilele noastre !

Care sînt aceste proprietăți ? În primul rînd, „punctul" lui Bošković n-are prin sine însuși o extensie spațială, ceea ce-l face să pară extins este cîmpul de forță ce-l înconjură în imediata lui vecinătate și care este infinit în dreptul singularității. Neputîndu-se niciodată apropia complet unele de altele (din pricina forței de repulsie), punctele au aparent o extensie spațială (după cum verifică experiențele), rămînînd totodată **punctuale** (după cum postulează teoria matematică modernă). Această contradicție între teorie și experiență este înlăturată prin ipoteza lui Bošković.

„Una dintre primele încercări de a aprecia consecințele forțelor interatomice a fost aceea a lui R. Bošković... remarcă J. D. Bernal. El a presupus existența unor atomi punctiformi, înconjurați de cîmpuri de forțe, care la distanțe foarte mici se resping, la distanțe foarte mari se atrag, iar la distanțe intermediare se pot alternativ atrage sau respinge. Tocmai sub această formă acționează forțele interatomice așa cum le cunoaștem azi" [4].

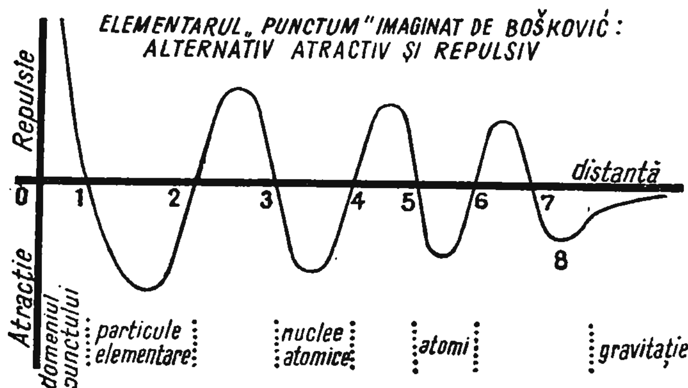
Modelul atomic al fizicianului croat are numeroase consecințe, printre care faptul că materia este impenetrabilă : „Două corpuri materiale nu pot ocupa același loc în aceeași clipă". Or, în mod cu totul surprinzător, Bošković menționează că, **dacă ar avea viteza luminii,** corpurile s-ar putea interpătrunde, unul dintre ele neexistentînd pentru celălalt. De exemplu, susține el, un glonte lansat cu viteza luminii asupra unei uși ar traversa-o, lăsînd-o intactă și rămînînd el însuși la fel ! Mai mult încă, savantul iugoslav afirmă că, la viteze apropiate de aceea a luminiii, forțele de coeziune ale substanței se modifică, iar **corpurile se deformează.** Nu pare că citim aici pur și simplu despre relativitatea restrînsă ? — se întreabă L. Herrisman.

...QUARKURILE ÎN FAȘĂ

Conform teoriei lui Bošković, în jurul fiecărui **punctum,** spațiul este sediul unui cîmp de forță, aceasta variind în funcție de distanță și fiind în mod alternativ repulsivă și alternativă, după o schemă ondulatorie. Astfel, pentru diferite zone spațiale inelare, punctul joacă rolul unui centru, mai întîi de repulsie, apoi de atracție, din nou de respingere etc. ; foarte departe, forța devine atractivă și descrește invers proporțional cu pătratul distanței, anulîndu-se doar la infinit. Reprezentîndu-ne grafic, sub forma unei curbe, avatarele acestui cîmp, ne putem lesne imagina succesiunea zonelor în care acțiunile

[4] J. D. Bernal, *Știința în istoria societății*, Editura politică, București, 1964, p. 968.

își schimbă semnul. În mod necesar, aceste schimbări implică existența unor locuri precise, cu acțiune zero, existența unor puncte-limită de echilibru. Acest model, de o tulburătoare simplitate, explică mult mai adecvat decît modelul lui Niels Bohr geneza diferitelor stadii ale materiei : particulele „elementare", nucleonii, atomii, gravitația (gravitronii ? !).

Iată cum își imaginează Lancelot Herrisman în mod simplificat evoluția cîmpului de forțe în jurul unui „punctum". De la 0 la 1, forța repulsivă aparține zonei singulare a spațiului în care se află „punctul". De la 1 la 2, atracția permite asamblarea „punctelor" în particule elementare. De la 3 la 4, nucleele grupează nucleonii ; de la 5 la 6 se formează atomii. Dincolo de 8 apare forța gravitației universale.

LUMILE PARALELE ȘI-AU GĂSIT AUTORUL

Ultimele entități care, conform teoriei lui Bošković, alcătuiesc materia sînt într-o perpetuă mișcare. Aceste puncte oscilează în jurul poziției de echilibru a asociației lor, ceea ce ne dă, observă L. Herrisman, chiar modelul cu quarkuri al particulei elementare presupus actualmente de teoreticieni.

Iată deci anticipate nu numai descoperirile fizicii din primele șapte decenii ale secolului al XX-lea, ci și aventurile viitoare ale nucleonicii.

Seria previziunilor nu se oprește însă aici. După J. G. Perel, Bošković intuia faptul că „geometria lui Euclid... nu este unica generalizare posibilă a proprietăților spațiului"[5]. Ceea ce s-ar părea că este confirmat de o altă idee a filozofului iugoslav, care, de data aceasta, devansînd cu mult știința contemporană nouă, se instalează (deocamdată) în plin science-fiction !

După cum am arătat, curba cîmpului de forțe din jurul punctului se termină cu gravitația, care se anulează la infinit. Dar ea nu acționează decît pînă la o anumită distanță de „punct", după care alte forțe (alternativ repulsive și atractive) îi iau locul. Este exact ceea ce s-a observat atunci cînd apar forțele nucleare și cele intermoleculare.

---

[5] J. G. Perel. *Dezvoltarea concepțiilor despre univers*, Editura științifică, București, 1964, p. 204.

Aprofundînd studiul curbei sale de forțe, Bošković notează că, modificîndu-i panta în punctele neutre, se obțin grupări de **puncta** ce se ignorează într-un fel. Aceasta îl aduce la concluzia că, în același univers, pe lîngă lumea materială a observațiilor noastre, pot exista **alte lumi** materiale, care **se suprapun peste cea dintîi, fără să se interpenetreze.** După cum afirmă L. Herrisman, Bošković susține textual că pot exista diferite lumi care să coexiste în același spațiu, fără să se poată cunoaște unele pe altele.

Iată așadar cine este adevăratul părinte al ideii **universurilor paralele,** folosită de H.G. Wells în celebrul său roman **Oameni ca zeii** (1923) !

Asocierea noțiunii de timp cu aceea de spațiu, ipoteza universului pulsant, deci a unei lumi simetrice pentru care partea gravitațională a curbei forțelor să fie inversă, sînt alte previziuni stupefiante enunțate de Rudjer Bošković. Imensa lui operă ne mai păstrează desigur multe surprize. După cum conchidea pe drept cuvînt fiziciana Tonnelat cu privire la gînditorul iugoslav: „... Teoria sa constituie un uluitor efort de imaginație, o capodoperă a anticipației".

Probabil că abia în secolul al XXI-lea opera lui Bošković va fi temeinic înțeleasă, dar este cert că aceia care au dat numele său unui crater selenar au fost pe deplin inspirați.

ADRIAN ROGOZ

UMOR

FĂRĂ CUVINTE

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

IMPORTANT

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi pentru [illegible] continuitatea în primirea [illegible].

[illegible] unui abonament [illegible]:

- *anual* 24
- *pe șase luni* 12
- *pe trei luni* 6

Abonamentele se fac prin [illegible] și agențiile [illegible] la factorii poștali [illegible] difuzorii de presă [illegible] instituții, școli și licee.

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

[illegible] APRILIE 1971

PREȚUL 1 LEU | 41007